

**Міністерство освіти і науки України**  
**Поліський національний університет**  
**Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту**

Кваліфікаційна робота  
на правах рукопису

**ШУЛАКОВ ВАДИМ ОЛЕКСІЙОВИЧ**

УДК 657.47:664.4

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА  
ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

\_\_\_\_\_Вадим ШУЛАКОВ

Науковий керівник  
Савченко Наталія Миколаївна  
кандидат економічних наук, доцент

**Житомир – 2023**

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту  
Поліського національного університету

Рецензент:

доцент кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету,  
к.е.н., доц. Стойко Олег Якович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Голова комісії \_\_\_\_\_ Тетяна ГАЙДУЧОК  
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за  
результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та  
аудиту № 9 від 12 грудня 2023 року

В.о. завідувача кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту  
Наталія МАЛЮГА \_\_\_\_\_  
(підпис)

«12» грудня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) ШУЛАКОВ Вадим Олексійович захистив(ла) кваліфікаційну роботу  
з оцінкою: сума балів за 100-бальною шкалою \_\_\_\_\_, за університетською шкалою  
\_\_\_\_\_

Секретар ЕК \_\_\_\_\_ Ганна МАЙДУДА  
(підпис) (прізвище та ініціали)

## Анотація

Шулаков В.О. Організація обліку і аналізу витрат виробництва на підприємствах харчової промисловості. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир. 2023.

У кваліфікаційній роботі були обґрунтовані теоретичні засади та проведена розробка напрямів удосконалення обліку витрат виробництва харчових підприємств. В рамках дослідження було проаналізовано сучасні теоретичні підходи до визначення сутності витрат виробництва, а також розглянуто класифікацію витрат виробництва.

Визначено, що облікова інформація відіграє ключову роль у формуванні загальної концепції ефективного управління витратами хлібопекарського підприємства. Виділено, що цільове використання обліково-аналітичних даних сприяє оптимізації витрат та забезпеченню ефективного виробництва продукції.

У кваліфікаційній роботі були досліджені особливості організації обліку та аналізу витрат хлібопекарських підприємств. Крім того, надано рекомендації з удосконалення бухгалтерського обліку формування витрат на виробництво продукції хлібопекарських підприємств.

Процес дослідження включав розроблення концептуальної схеми організації обліку, аналізу і контролю витрат виробництва.

Ключові слова: витрати виробництва, хлібопекарське підприємство, організація обліку, облікова політика, аналіз.

## **Abstract**

Shulakov V.O. Organization of accounting and analysis of production costs at food industry enterprises. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 071 - accounting and taxation. – Polis National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr. 2023.

In the qualification work, the theoretical principles were substantiated and directions for improving the accounting of production costs of food enterprises were developed. As part of the study, modern theoretical approaches to determining the essence of production costs were analyzed, as well as the classification of production costs was considered.

It was determined that accounting information plays a key role in the formation of the general concept of effective cost management of a bakery enterprise. It is highlighted that the targeted use of accounting and analytical data helps to optimize costs and ensure efficient production of products.

In the qualifying work, the peculiarities of the organization of accounting and cost analysis of bakery enterprises were investigated. In addition, recommendations on improving the accounting of the formation of costs for the production of bakery products were provided.

The research process included the development of a conceptual scheme for the organization of accounting, analysis and control of production costs.

**Keywords:** production costs, bakery enterprise, accounting organization, accounting policy, analysis

## ЗМІСТ

ВСТУП .....	6
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА .....	9
1.1. Економічний зміст витрат виробництва .....	9
1.2. Організація обліку та аналізу витрат виробництва .....	11
1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності підприємств харчової промисловості .....	16
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ .....	27
2.1. Завдання і роль системи обліку і аналізу витрат виробництва на підприємстві .....	27
2.2. Облік витрат виробництва на підприємстві .....	30
2.3. Аналіз витрат виробництва на підприємстві .....	33
ВИСНОВКИ .....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....	39
ДОДАТКИ .....	43

## ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** Ефективний облік виробничих витрат є ключовим для підприємств у хлібопекарській галузі України. Зацікавленість у цій області обліку витрат зростає внаслідок потреби враховувати зміни в бізнес-середовищі, що вимагає від підприємств знаходити нові підходи до оптимізації цього процесу та впровадження нових форм обліку виробничих витрат.

Облік виробничих витрат має забезпечувати збір надійної інформації про їх рівень, необхідної для управління підприємством, контролю над дотриманням норм витрат ресурсів та розрахунку собівартості продукції. Методика обліку виробничих витрат є значущою складовою в системі бухгалтерського обліку для хлібопекарських підприємств. Важливість цієї методики вимагає адаптації вітчизняної теорії та практики бухгалтерського обліку до вимог міжнародних стандартів. Усі ці фактори підтверджують актуальність вивчення особливостей обліку виробничих витрат на хлібопекарських підприємствах України.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Облік виробничих витрат є ключовим фактором для збільшення продуктивності господарської діяльності, як на рівні окремих підприємств у хлібопекарській галузі, так і на загальнодержавному рівні. Це питання вже досліджувалося у працях численних українських економістів, таких як С. І. Саченко, О. Д. Горбач, В. М. Калашніков, С. І. Савченко та інші. Проте ця проблематика ще потребує подальшого вивчення.

**Мета і завдання дослідження.** Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних та розробці науково-практичних рекомендацій спрямованих на удосконалення організації обліку та аналізу витрат виробництва. Це є важливою передумовою для підвищення ефективності процесів управління на підприємствах України.

Для досягнення мети у кваліфікаційній роботі поставлено та вирішено наступні завдання:

- розкрити економічну сутність витрат виробництва;
- дослідити організацію обліку та аналізу витрат виробництва;

- провести аналіз господарської діяльності підприємств харчової промисловості;
- визначити завдання і роль системи обліку витрат виробництва;
- розглянути порядок ведення обліку витрат виробництва на молокопереробних підприємствах;
- провести аналіз витрат виробництва на підприємстві.

**Об'єктом дослідження** є господарські операції, пов'язані з обліком і аналізом витрат виробництва на підприємствах харчової промисловості.

**Предметом дослідження** є теоретичні та практичні аспекти обліку та аналізу витрат виробництва на підприємств харчової промисловості.

**Методи дослідження.** Під час дослідження теоретичних аспектів обліку витрат виробництва було використано методи індукції та дедукції, які допомогли визначити місце витрат виробництва у загальній класифікації витрат підприємства. Для розкриття сутності поняття «витрати виробництва» були використані теоретичне узагальнення, групування і порівняння. Історичний та логічний методи застосовувалися для уточнення та деталізації рахунків, призначених для обліку витрат виробництва. Системний підхід був використаний як методологічна основа для розкриття процесів формування витрат виробництва. Дослідження було проведено з використанням діалектичного підходу до вивчення сучасного стану обліку витрат виробництва.

**Інформаційна база дослідження.** Основу інформаційної бази дослідження склали законодавчі та нормативні документи України, положення і стандарти бухгалтерського обліку; праці вітчизняних та іноземних вчених з питань обліку та аналізу. Водночас, для отримання практичної інформації для дослідження були використані первинні документи, форми статистичної, фінансової та податкової звітності, які були отримані безпосередньо на досліджуваному підприємстві.

**Практичне значення отриманих результатів** полягає в тому, що їх реалізація на практиці допоможе поліпшити методологію та організацію обліку витрат виробництва на харчових підприємствах. Впровадження результатів дослідження дозволить підвищити оперативність та аналітичність облікової

інформації, розуміння фінансової звітності підприємства та зміцнити контроль за формуванням і динамікою витрат виробництва відповідно до законодавчих вимог, статуту та облікової політики на харчових підприємствах.

**Структура кваліфікаційної роботи** включає вступ, два розділи, висновки та список використаних джерел (40 джерел) та додатки. Загальний обсяг роботи складає 43 сторінки. У роботі міститься 11 рисунків, 10 таблиць.



## РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

### 1.1. Економічний зміст витрат виробництва

В сучасних умовах належно організований облік витрат на виробництво продукції спрямований на надання достовірної, своєчасної та повної інформації про кількість та вартість виготовленої продукції, а також про витрати ресурсів – трудових, матеріальних і грошових, необхідних для її виробництва. Ця інформація має велике значення в господарській діяльності хлібопекарського підприємства. На рисунку 1.1 наведено узагальнену схему складу витрат підприємства.



*Рис. 1.1. Склад витрат підприємства*

*Джерело: узагальнено автором за [25]*

Концептуальну схему для організації обліку, аналізу та контролю витрат виробництва продукції узагальнено на рис. 1.2.



Рис. 1.2. Модель обліку, аналізу і контролю виробництва продукції

Джерело: узагальнено автором за [18]

Витрати на виробництво хлібопекарської продукції включають такі складові:

- закупівлю сировини та матеріалів;
- витрати на паливо та електроенергію для технологічних потреб;
- виплати заробітної плати та соціальні відрахування;
- витрати на використання та утримання обладнання;
- адміністративні витрати;
- загальновиробничі витрати;
- витрати на маркетингові заходи [11].

Водночас, до складових технологічних витрат для виробництва хлібобулочних виробів можна віднести:

- втрати сухих речовин для бродіння тіста,
- ефективне використання борошна при формуванні тістових заготовок,
- випарування вологи під час випікання хлібобулочних виробів,

- втрати маси хлібобулочних виробів під час транспортування від печі та укладання в контейнери для перевезення;
- усушка хлібобулочних виробів під час зберігання [11].

Технологічні витрати на складах і транспортуванні включають в себе втрати борошна, напівфабрикатів та готової продукції через технологічні процеси, недосконалість або дефекти устаткування. Ці витрати можна уникнути або зменшити, дотримуючись правил експлуатації устаткування та контролюючи його стан, а також постійно дотримуючись технологічних режимів виробництва.

Формування витрат та визначення собівартості продукції для хлібопекарського підприємства є крайньо важливим, оскільки така інформація дозволяє зробити висновки про ефективність господарської діяльності та процесу виробництва. Крім того, це забезпечує необхідною інформацією для здійснення управлінського обліку та задоволення потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів.

## **1.2. Організація обліку та аналізу витрат виробництва**

Облік витрат на виробництво продукції відіграє важливу роль у системі управління підприємством, надаючи керівництву необхідну інформацію для процесу прийняття рішень. Достовірність, оперативність, точність та раціональність інформації про витрати визначають ефективність виробничої діяльності підприємства, його конкурентоспроможність і успішність у досягненні поставлених цілей [16].

Забезпечення обліку та аналізу витрат на виробництво продукції полягає в проведенні облікових та аналітичних процедур для виявлення відхилень від планових показників та надання інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Ключову роль в цьому процесі відіграє система бухгалтерського обліку, яка є засобом для збору та обробки даних про

господарську діяльність підприємства та забезпечує управлінський персонал необхідною інформацією.

Основною метою обліково-аналітичної системи витрат на виробництво продукції підприємства є:

- надання інформації про господарські операції для формування витрат на виробництво продукції з метою управління й прийняття управлінських рішень;
- вдосконалення обліку витрат на виробництво продукції, з урахуванням особливостей хлібопекарського виробництва;
- аналіз та оцінка ефективності використання витрат виробництва з урахуванням особливостей обліку на хлібопекарському підприємстві;
- здійснення контролю й планування витрат підприємства [3].

Організація обліку витрат виробництва на хлібопекарському підприємстві є ключовим елементом управління виробництвом та фінансовою діяльністю. Детальний опис організації обліку витрат може включати наступні пункти:

1. Облік сировини та матеріалів – це включає управління запасами борошна, дріжджів, цукру, масла та інших потрібних інгредієнтів.
2. Облік палива та електроенергії – контроль та облік використання газу, електроенергії та інших джерел енергії, необхідних для виробництва.
3. Облік заробітної плати та соціальних виплат – управління витратами на заробітну плату, включаючи оплату праці працівників, податків та інших соціальних виплат.
4. Облік утримання устаткування – врахування витрат на технічне обслуговування, ремонт та заміну виробничого устаткування.
5. Адміністративні та загальновиробничі витрати – облік і управління витратами на оренду, страхування, витратами на управління та загальновиробничі витрати.
6. Облік витрат на збут – врахування витрат на маркетинг, рекламу, доставку та збут продукції.

Ця система обліку витрат допомагає підприємству здійснювати контроль та аналіз всіх витрат, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення для підвищення ефективності виробництва та оптимізації витрат.

Організація аналізу витрат виробництва на хлібопекарському підприємстві передбачає систематичний розгляд усіх етапів витрачання ресурсів у виробництві продукції. Детальний опис організації аналізу витрат може включати наступні кроки:

1. Визначення складових витрат – це включає ідентифікацію всіх складових витрат, таких як витрати на сировину, оплату праці, енергію, витрати на утримання устаткування та загальновиробничі витрати.

2. Установлення нормативів витрат – розрахунок нормативів витрат на виробництво одиниці продукції, що дозволяє порівнювати фактичні витрати з плановими.

3. Відстеження та контроль витрат – систематичний контроль за фактичними витратами на кожному етапі виробництва та виявлення аномальних витрат.

4. Аналіз витрат – виявлення причин відхилень фактичних витрат від планових, виявлення невикористаної потенційної можливості зменшення витрат.

5. Управлінське прийняття рішень – на основі результатів аналізу витрат ухвалення рішень щодо оптимізації виробничих процесів, зниження витрат та підвищення ефективності виробництва.

6. Впровадження змін у виробничі процеси та системи управління з метою підвищення ефективності витрат та оптимізації виробництва.

Ця система аналізу витрат допомагає підприємству контролювати витрати, виявляти можливості зниження витрат та підвищення ефективності виробництва продукції хлібобулочних виробів.

Згідно з дослідженням теоретичних аспектів, система обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на виробництво продукції є взаємодією підсистем обліку, аналізу та контролю через інформаційні потоки. Ця система спрямована на формування та передачу якісної інформації для обґрунтованого та

ефективного управління прийняттям рішень. На рис. 1.3 наведено основні аспекти системи обліково-аналітичного забезпечення для хлібопекарських підприємств.

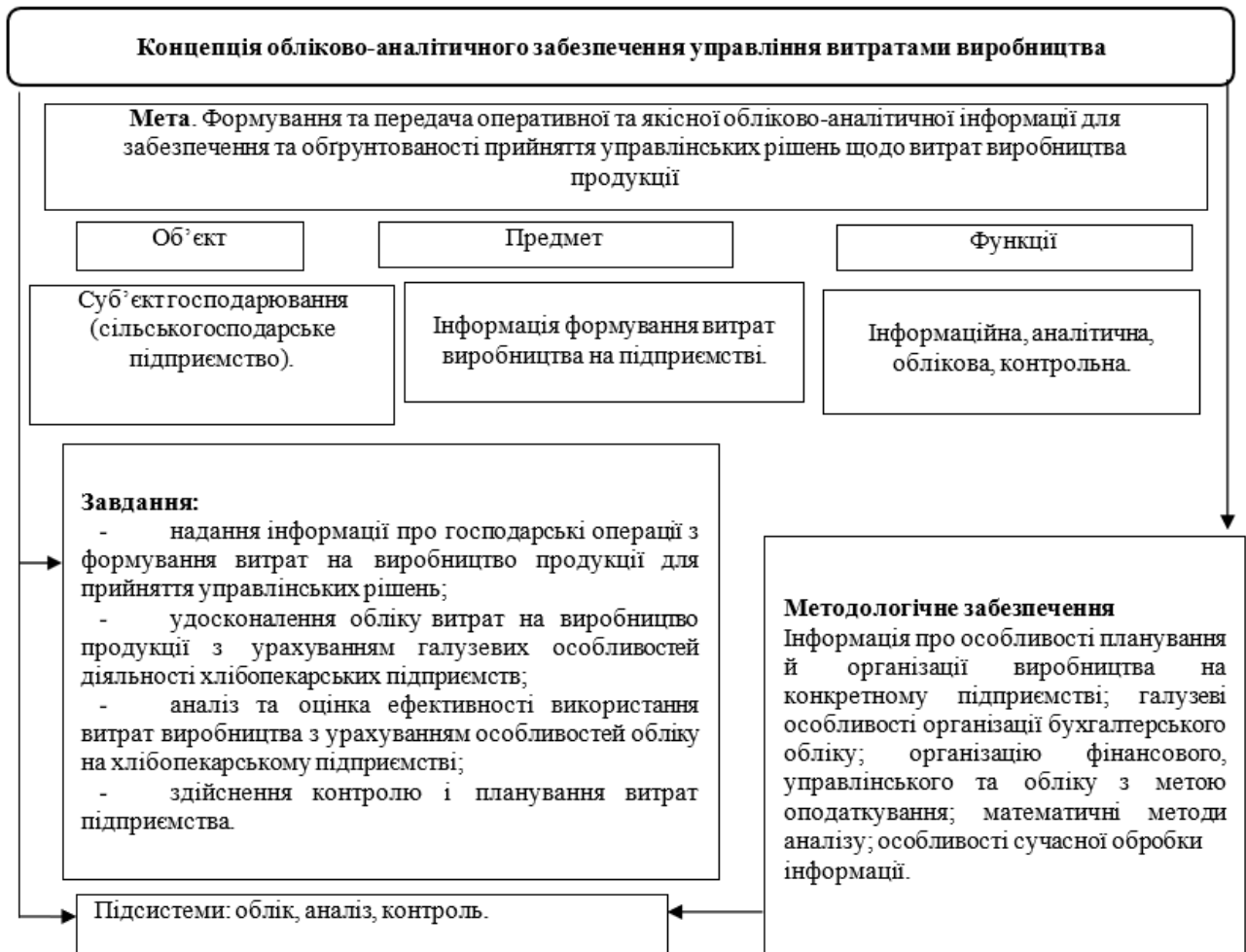
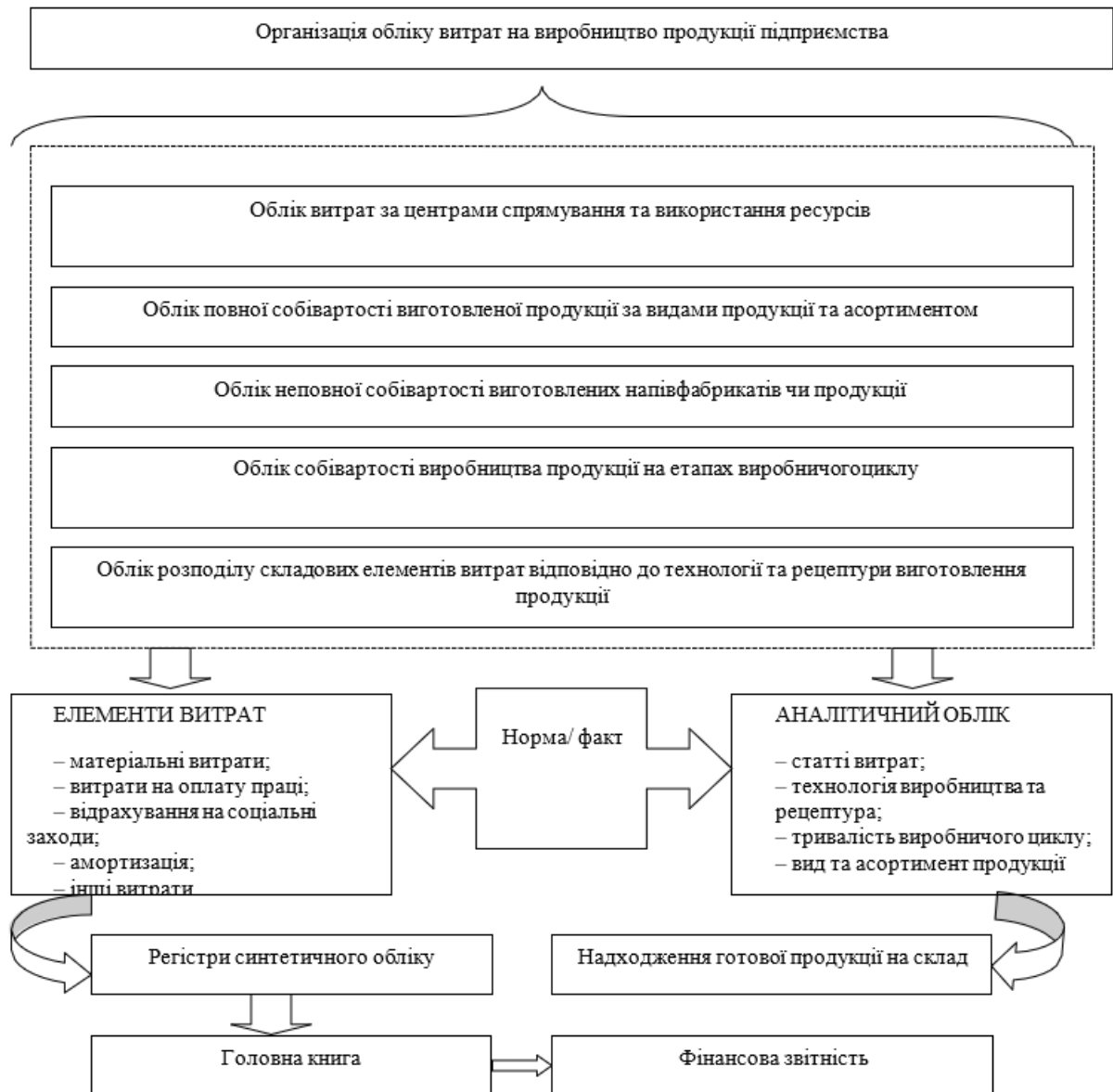


Рис. 1.3. Концепція обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на виробництво продукції хлібопекарського підприємства

Джерело: узагальнено автором за [40]

Завданням вищезгаданої системи є генерація та передача якісної обліково-аналітичної інформації для обґрунтованого управління та прийняття управлінських рішень щодо витрат на виробництво продукції. Схематичне зображення організації обліку витрат на виробництво хлібопекарських підприємств наведено на рисунку 1.4.



*Рис. 1.4 Організація обліку витрат на виготовлення продукції в хлібопекарському підприємстві*

*Джерело: узагальнено автором за [22]*

Отже, система обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на виробництво продукції повинна забезпечувати безперервну роботу управлінського персоналу з метою формування оптимального складу та структури витрат виробництва. Тому побудова ефективної системи обліково-аналітичного управління витратами на підприємстві неможлива без розробки системи бухгалтерського обліку та її адаптації до умов господарської діяльності хлібопекарського підприємства

### **1.3. Характеристика та аналіз господарської діяльності підприємств харчової промисловості**

Однією з глобальних проблем суспільного розвитку є забезпечення населення науково обґрунтованими продуктами харчування, що відповідають фізіологічним нормам та забезпечують життєдіяльність і активну участь людини у економічному та соціальному розвитку суспільства. Харчова промисловість, яка є завершальним етапом виробництва кінцевих продовольчих товарів, відіграє особливу роль у вирішенні проблеми забезпечення населення продовольством.

Підкреслюючи важливість харчової промисловості як сфери виробництва харчових продуктів, варто відмітити, що виробництво продовольства є першою передумовою для життєзабезпечення безпосередніх виробників і всього виробництва в цілому. Тому воно відіграє особливу роль у розвитку суспільного виробництва.

Один з найбільш поширених та масових видів виробництва у харчовій промисловості – це хлібопечення. Хлібопечення означає виробництво (випікання) хліба та хлібобулочних виробів. Ці вироби є харчовими продуктами, виготовленими з борошна, води, дріжджів, солі та інших сировин, які дозволено використовувати для хлібопечення в установленому порядку.

Основні показники господарської діяльності галузі, зокрема щодо кількості суб'єктів господарювання, трудових ресурсів, обсягів виробництва і фінансових результатів наведені в таблицях. В таблиці 1.1. розглянути чисельність суб'єктів господарювання в галузі.

В сфері харчової промисловості функціонують різні види підприємств та фізичні особи. Всього в галузі господарювало в 2022 році 5442 суб'єктів підприємництва, з них підприємств юридичних осіб 1069 і фізичних осіб-підприємців 4373. Динаміка розвитку суб'єктів господарювання свідчить про деяке зменшення в останні роки як підприємств, так і фізичних осіб-підприємців.



Таблиця 1.1

Динаміка суб'єктів господарювання на підприємствах з виробництва хліба,  
хлібобулочних і борошняних виробів

Роки	Кількість суб'єктів господарювання, од.		
	підприємства	фізичні особи- підприємці	разом
2012	1499	4234	5733
2013	1479	3071	4550
2014	1253	3477	4730
2015	1362	3665	5027
2016	1158	4206	5364
2017	1133	4249	5382
2018	1007	4146	5153
2019	1036	4024	5060
2020	1075	4227	5302
2021	1102	4450	5552
2022	1069	4373	5442

Джерело: узагальнено автором за <http://www.ukrstat.gov.ua/>

В таблиці 1.2 ми розглянули трудову зайнятість в сфері харчової промисловості.

Таблиця 1.2

Динаміка трудових ресурсів на підприємствах з виробництва хліба,  
хлібобулочних і борошняних виробів

Роки	Кількість зайнятих працівників, осіб		
	підприємства	фізичні особи- підприємці	разом
2012	94303	17840	112143
2013	90921	16779	107700
2014	89432	21416	110848
2015	84403	21952	106355
2016	74389	17963	92352
2017	68841	16391	85232
2018	63640	17110	80750
2019	61566	18408	79974
2020	62953	22393	85346
2021	62493	22798	85291
2022	63008	20755	83763

Джерело: узагальнено автором за <http://www.ukrstat.gov.ua/>

У 2022 році в сфері харчової промисловості було зайнято 83763 осіб, з них на підприємствах 63008 у фізичних підприємців – 20755. На підприємствах

спостерігається підвищення кількості працівників, водночас, у підприємств відмічається деяке скорочення працівників.

В таблиці 1.3 наведена характеристика показників, які характеризують обсяги господарської діяльності в сфері харчової промисловості.

Таблиця 1.3

Динаміка обсягів господарювання підприємств з виробництва хліба,  
хлібобулочних і борошняних виробів

Роки	Обсяг виробленої продукції, тис. грн.		
	підприємства	фізичні особи-підприємці	разом
2015	18272423	1361778,8	19634201,8
2016	19000810	1317200,9	20318011,3
2017	26590806	1364847,9	27955653,7
2018	25334413	1681833,8	27016246,8
2019	25855586	2181771,0	28037357,1
2020	29976633	2624212,1	32600845,3
2021	33582649	2918566,7	36501215,8
2022	34594594	3049252,4	37643846,7

Джерело: узагальнено автором за <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Всього в сфері харчової промисловості у 2022 році було вироблено продукції на суму 37643,8 млн. грн., в т.ч. на підприємствах 34595,0 млн. грн. і підприємцями 3049,3 млн. грн. Таким чином основна частина виробництва в сфері харчової промисловості зосереджена на підприємствах, які і потребують організації якісного управлінського обліку.

В таблиці 1.4 здійснено динамічний аналіз фінансових результатів господарської діяльності в сфері харчової промисловості.

Таблиця 1.4

Динаміка формування фінансових результатів підприємств з виробництва хліба,  
хлібобулочних і борошняних виробів

Роки	Чистий прибуток (збиток) (сальдо), тис. грн.	Прибуток підприємств, тис. грн.	Збиток підприємства, тис. грн.
2012	154989,9	388161,1	233171,2
2013	-29524,6	498066,0	527590,6
2014	-228074,6	316781,2	544855,8
2015	348129,3	885200,7	537071,4
2016	-40491,8	1115005,6	1155497,4
2017	-1404583,7	1055717,5	2460301,2

Роки	Чистий прибуток (збиток) (сальдо), тис. грн.	Прибуток підприємств, тис. грн.	Збиток підприємства, тис. грн.
2018	-220423,2	667722,8	888146,0
2019	135665,2	628562,2	492897,0
2020	80721,5	664321,3	583599,8
2021	586231,4	1004394,4	418163,0
2022	213125,0	950132,6	737007,6

Джерело: узагальнено автором за <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Таблиця 1.5

Показники ефективності господарювання підприємств з виробництва хліба,  
хлібобулочних і борошняних виробів

Роки	Продуктивність праці	Рентабельність виробництва
2015	184,61	1,8
2016	220,01	-0,2
2017	327,99	-5,0
2018	334,57	-0,8
2019	350,58	0,5
2020	381,98	0,2
2021	427,96	1,6
2022	449,41	0,6

Джерело: узагальнено автором за <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Динаміка цих показників свідчить, що в галузі відбувається зростання продуктивності праці, хоча на цей показник значно впливає зростання цін на продукцію, а щодо рівня рентабельності, то вона в 2020 році становила лише 0,60 % або 0,60 копійок на 1 гривню вкладних ресурсів у функціонування галузі.

В цілому сфера харчової промисловості в Україні є важливим сектором національної економіки держави, але потребує значного поліпшення економічних показників господарювання. На вирішення цих проблем повинен бути направлений управлінський облік щодо функціонування всіх центрів відповідальності на підприємствах сфери харчової промисловості.

Об'єктом дослідження є ТОВ «Золотий каравай». ТОВ «Золотий каравай» – це підприємство з реалізації хлібобулочних виробів та кондитерських виробів, розташоване у місті Житомир. Компанія спеціалізується на виробництві та реалізації високоякісних продуктів, що включають хліб, булочки, пироги, печиво та інші хлібобулочні вироби. «Золотий каравай» відомий своєю якістю та

різноманіттям продукції, а також використовує сучасні технології виробництва. Крім того, підприємство також може виготовляти за індивідуальними замовленнями та постачати продукцію оптовикам та роздрібним покупцям. Динаміка активів ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” за 2020-2022 роки наведена в табл. 1.6.

Таблиця 1.6

## Динаміка активів ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” за 2020-2022 роки

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. від			
	2020	2021	2022	2020 р.		2021 р.	
				абс., тис.грн.	відн., %	абс., тис.грн.	відн., %
Незавершені капітальні інвестиції	62.6	24.0	32.2	-30.4	-48.56	8.2	34.17
Основні засоби	5271.3	4583.9	5045.5	-225.8	-4.28	461.6	10.07
Необоротні активи	5333.9	4607.9	5077.7	-256.2	-4.80	469.8	10.20
Запаси	39481.6	33625.4	39697.6	216.0	0.55	6072.2	18.06
Дебіторська заборгованість за товари і послуги	16425.3	23037.0	26072.8	9647.5	58.74	3035.8	13.18
Дебіторська заборгованість з бюджетом	0.0	649.6	1344.8	1344.8	-	695.2	107.02
Інша поточна дебіторська заборгованість	45259.4	62095.2	57732.7	12473.3	27.56	-4362.5	-7.03
Гроші та їх еквіваленти	4703.1	8556.6	3240.1	-1463.0	-31.11	-5316.5	-62.13
Інші оборотні активи	8660.9	10098.6	5682.3	-2978.6	-34.39	-4416.3	-43.73
Оборотні активи	114530.3	138062.4	134024.8	19494.5	17.02	-4037.6	-2.92
Активи	119864.2	142670.3	139102.5	19238.3	16.05	-3567.8	-2.50

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Золотий каравай»*

Аналіз основних показників економічного потенціалу ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” дав наступні результати. Загальна сума активів в 2022 році збільшилась порівняно з 2020 роком на 19238.3 тис. грн. (16.05 %), а в порівнянні з 2021 роком зменшення склало -3567.8 тис. грн. (-2.50 %) та дорівнювала 139102.5 тис. грн.

Динаміка активів ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” за 2020-2022 роки наведена на наступному рис. 1.5.

Це відбулось внаслідок зменшення необоротних активів ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” за останні три роки на -256.2 тис. грн. (-4.80 %), а порівняно з 2021 роком необоротні активи збільшились на 469.8 тис. грн. (10.20 %). У складі необоротних активів найбільшого зменшення зазнала сума основних засобів.

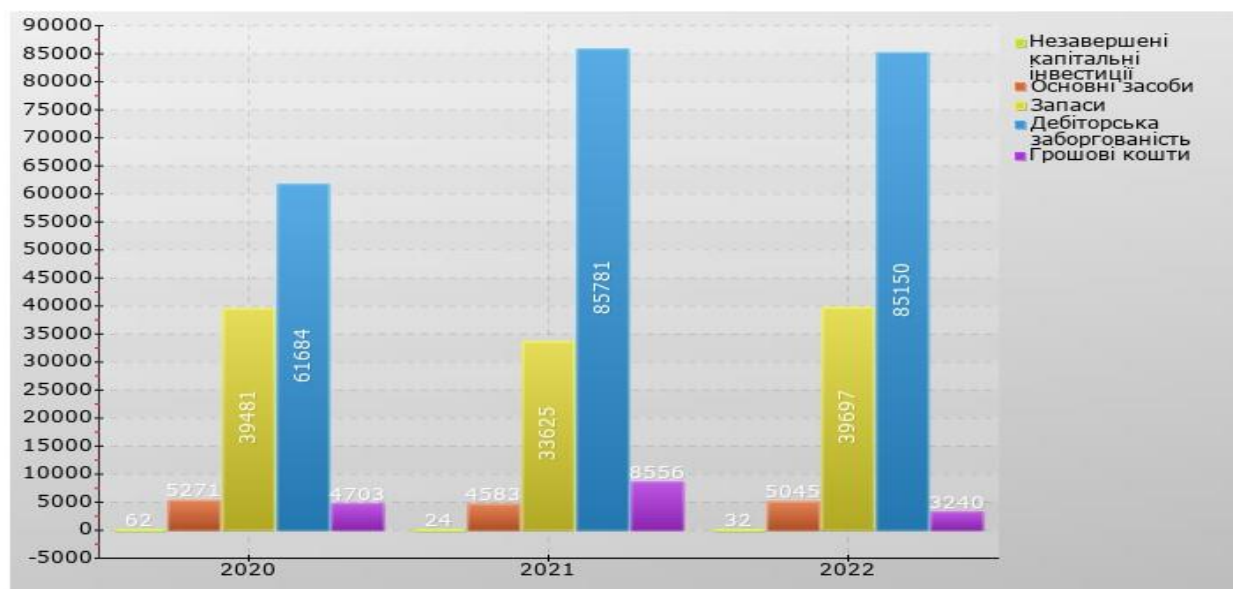


Рис. 1.5. Динаміка активів ТОВ «ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ» за 2020-2022 роки

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Золотий каравай»

Вона скоротилась протягом 2020-2022 років на -225.8 тис. грн. (-4.28 %), а протягом останніх двох років, що аналізуються, ріст склав 461.6 тис. грн. (10.07 %). Також за період, що аналізується, зменшилась сума незавершених капітальних інвестицій на -30.4 тис. грн. (-48.56 %).

Аналіз стану оборотних активів ТОВ «ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ» показав, що їх сума за 2020-2022 роки зросла на 19494.5 тис. грн. (17.02 %), а протягом 2021-2022 років зменшення склало -4037.6 тис. грн. (-2.92 %). Ці зміни в оборотних активах сталися завдяки зростанню вартості іншої поточної дебіторської заборгованості. Вона зросла протягом 2020-2022 років на 12473.3 тис. грн. (27.56 %), а протягом останніх двох років, що аналізуються, падіння склало -4362.5 тис. грн. (-7.03 %). Таку ж тенденцію до збільшення обсягу як і вся сума оборотних активів мали: запаси на 216.0 тис. грн. (0.55 %), дебіторська заборгованість за товари і послуги на 9647.5 тис. грн. (58.74 %), дебіторська заборгованість з бюджетом на 1344.8 тис. грн., витрати майбутніх періодів на 254.5 тис. грн. В той же час в складі оборотних активів протягом 2020-2022 років скоротилась вартість грошей та їх еквівалентів на -1463.0 тис. грн. (-31.11 %), інших оборотних активів на -2978.6 тис. грн. (-34.39 %).

На наступному етапі аналізу балансу ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” здійснимо оцінку показників пасиву за 2020-2022 роки за допомогою табл. 1.7.

Таблиця 1.7

### Динаміка пасивів ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” за 2020-2022 роки

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. Від			
	2020	2021	2022	2020 р.		2020 р.	
				Абс., тис.грн.	відн., %	абс., тис.грн.	відн., %
Зареєстрований капітал	20.0	20.0	20.0	0.0	0.00	0.0	0.00
Нерозподілений прибуток	-	-	-	-	-	-	-
	182211.5	245301.0	283807.2	101595.7	-	38506.2	-
Власний капітал	-	-	-	-	-	-	-
	182191.5	245281.0	283787.2	101595.7	-	38506.2	-
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	9199.8	11679.5	6200.3	-2999.5	-32.60	-5479.2	-46.91
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1357.4	29.8	45.5	-1311.9	-96.65	15.7	-52.68
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	299.4	214.2	0.0	-299.4	100.00	-214.2	100
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	1081.0	1433.7	1098.8	17.8	-1.65	-334.9	-23.36
Інші поточні зобов'язання	290118.1	374594.1	415545.1	125427.0	43.23	40951.0	10.93
Поточні зобов'язання	302055.7	387951.3	422889.7	120834.0	40.00	34938.4	9.01
Пасив	119864.2	142670.3	139102.5	19238.3	16.05	-3567.8	-2.50

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Золотий каравай»*

Наочно динаміка пасивів ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” за 2020-2022 роки представлена на рис. 1.6.

За результатами аналізу показників джерел фінансування ресурсів ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” можна зробити наступні висновки. Вся сума пасивів в 2022 році дорівнювала 139102.5 тис. грн. Вона збільшилась при порівнянні з 2020 роком на 19238.3 тис. грн. (16.05 %), а якщо порівнювати з 2021 роком зменшення склало -3567.8 тис. грн. (-2.50 %).

Така динаміка відбулась завдяки зменшенню власного капіталу ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” за останні три роки на -101595.7 тис. грн. (- %), а порівняно з 2021 роком власний капітал зменшився на -38506.2 тис. грн. (- %).

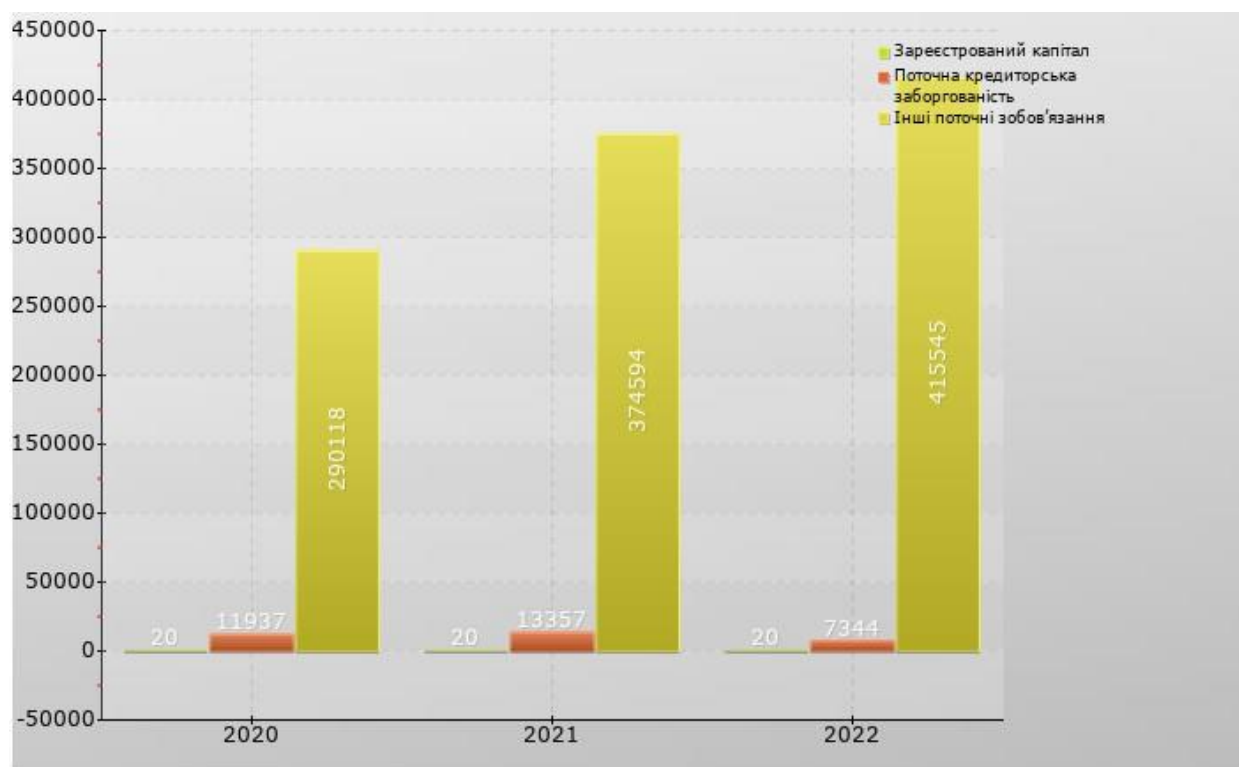


Рис. 1.6. Динаміка пасивів ТОВ «ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ» за 2020-2022 роки

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Золотий каравай»

Серед власного капіталу найбільше зменшення мала вартість нерозподіленого прибутку. Цей показник скоротився за 2020-2022 роки на -101595.7 тис. грн., а за останні два роки, які оцінюються, зменшення склало -38506.2 тис. грн.

На зміну загальної суми пасивів також вплинуло зростання об'єму поточних зобов'язань та забезпечень. Їх вартість дорівнювала в 2022 році – 422889.7 тис. грн. І протягом аналізованого періоду підвищилась на 120834.0 тис. грн., що склало 40.00 % та на 34938.4 тис. грн. (9.01 %) за два останні роки. На зміні цього показника максимально позначився приріст поточної кредиторської заборгованості за товари і послуги. За 2020-2022 роки він склав -2999.5 тис. грн. (-32.60 %) та -5479.2 тис. грн. (-46.91 %), порівнюючи 2021-2022 роки. Такого ж падіння зазнав показник поточної кредиторської заборгованості перед бюджетом – на -1311.9 тис. грн. (-96.65 %), поточних зобов'язань за розрахунками зі страхування – на -299.4 тис. грн. (-100.00 %). При цьому протилежної тенденції до приросту мали показники: поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці –

на 17.8 тис. грн. (-1.65 %), інші поточні зобов'язання – на 125427.0 тис.грн. (43.23 %).

Динаміка фінансових результатів ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” за 2020-2022 роки наведена в табл. 1.8.

Таблиця 1.8

Динаміка фінансових результатів ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” за 2020-2022 роки

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. від			
	2020	2021	2022	2020 р.		2021 р.	
				абс., тис.грн.	відн., %	абс., тис.грн.	відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	169781.0	195754.4	219346.2	49565.2	29.19	23591.8	12.05
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	144313.0	193530.9	178731.2	34418.2	23.85	-14799.7	-7.65
Валовий прибуток (збиток)	25468.0	2223.5	40615.0	15147.0	59.47	38391.5	1726.62
Інші операційні доходи	676.2	5822.1	3630.1	2953.9	436.84	-2192.0	-37.65
Інші операційні витрати	87726.7	72571.8	82730.9	-4995.8	-5.69	10159.1	14.00
Фінансовий результат від операційної діяльності	-61582.5	-64526.2	-38485.8	23096.7	37.51	26040.4	40.36
Інші доходи	0.0	1517.9	68.8	68.8	-	-1449.1	-95.47
Фінансовий результат до оподаткування	-61582.5	-63008.3	-38417.0	23165.5	37.62	24591.3	39.03
Витрати з податку на прибуток	68.8	81.2	89.2	20.4	29.65	8.0	9.85
Чистий прибуток (збиток)	-61651.3	-63089.5	-38506.2	23145.1	37.54	24583.3	38.97

*Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Золотий каравай»*

Наочно динаміка фінансових результатів за 2020-2022 роки представлена на рис. 1.7.

За результатами аналізу фінансових результатів діяльності ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” за 2020-2022 роки можна зробити наступні висновки. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в 2022 році складав 219346.2 тис. грн., що на 49565.2 тис. грн. більше порівняно з 2020 роком і на 23591.8 тис. грн. більше ніж в 2021 році. В той же час собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) зросла за останні три роки на 34418.2 тис. грн. і дорівнювала 178731.2 тис. грн.



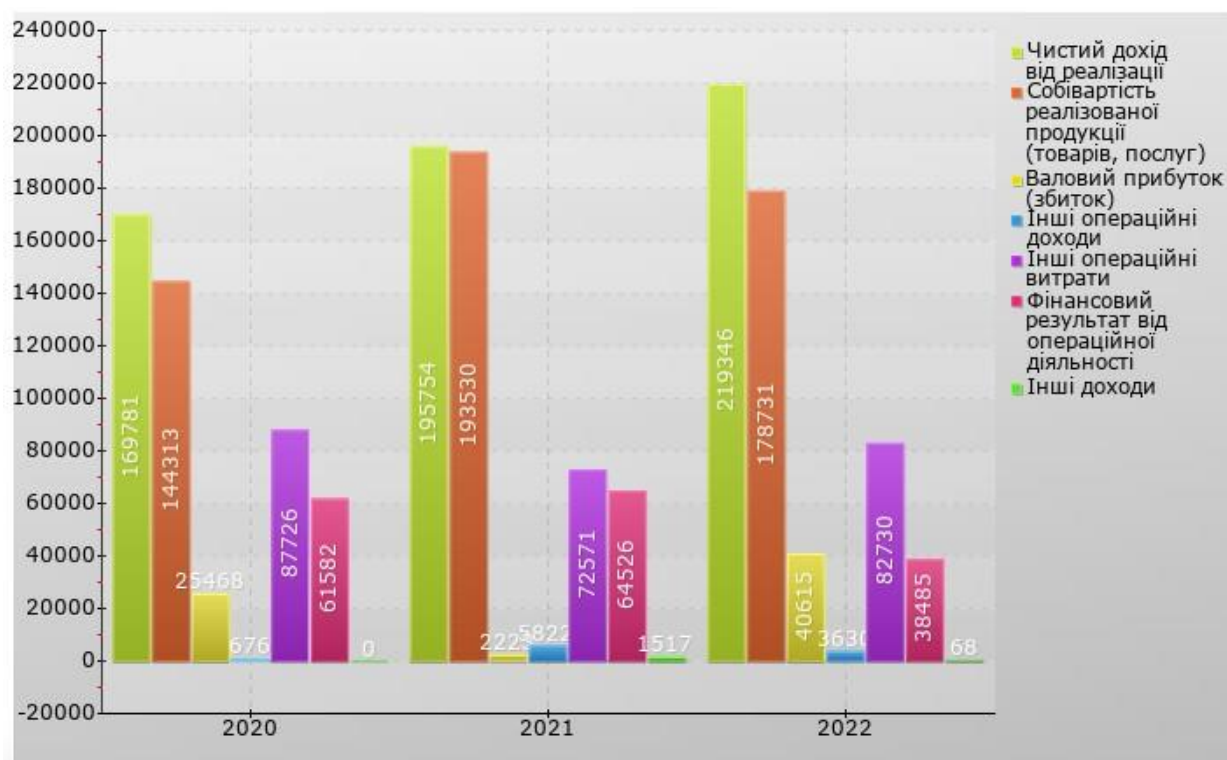


Рис. 1.7. Динаміка фінансових результатів ТОВ «ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ» за 2020-2022 роки

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності ТОВ «Золотий каравай»

Впродовж 2021-2022 років падіння цього показника склало -14799.7 тис. грн. Це призвело до отримання в 2022 році валового прибутку в сумі 40615.0 тис. грн., що на 15147.0 тис. грн. (59.47 %) більше за валовий фінансовий результат ТОВ «ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ» в 2020 році. А за останні два роки валовий прибуток виріс на 38391.5 тис. грн. (1726.62 %).

В 2022 році за результатами операційної діяльності ТОВ «ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ» мало збиток у розмірі -38485.8 тис. грн. При порівнянні його з показником 2020 року виявляється поліпшення операційного фінансового результату на 23096.7 тис. грн. (37.51 %), а порівнюючи з 2021 роком - зростання було на рівні 26040.4 тис. грн. (40.36 %). На зміну фінансового результату від операційної діяльності найбільше вплинуло зменшення суми інших операційних витрат. Вона скоротилась протягом 2020-2022 років на -4995.8 тис. грн. (-5.69 %), а за останні два роки, що аналізуються, ріст склав 10159.1 тис. грн. (14.00 %). В той же час на фінансові результати в 2020-2022 роках позитивно вплинула зміна інших операційних доходів на 2953.9 тис. грн. (436.84 %).

Фінансовим результатом до оподаткування ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” в 2022 був збиток на суму -38417.0 тис. грн. За останні три роки він підвищився на 23165.5 тис. грн. (37.62 %), а за 2021-2022 роки - зріс на 24591.3 тис. грн. (39.03 %). Найбільший вплив на цей показник мало збільшення суми інших доходів. Вона зросла протягом 2020-2022 років на 68.8 тис. грн. , а за останні два роки, що аналізуються, падіння склало -1449.1 тис. грн. (-95.47 %).

Виплати податку на прибуток зменшили суму чистого прибутку ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” в 2022 році до -38506.2 тис. грн. Це на 23145.1 тис. грн. (37.54 %) більше, ніж в 2020 році та на 24583.3 тис. грн. (38.97 %) більше, ніж в 2021 році.

Таким чином, фінансові результати діяльності ТОВ “ЗОЛОТИЙ КАРАВАЙ” протягом 2020-2022 років можна оцінити наступним чином. В 2022 році підприємство отримало чистий збиток. Хоча протягом періоду, який аналізується, він скорочується.

## РОЗДІЛ 2. ОБЛІК І АНАЛІЗ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

### 2.1. Завдання і роль системи обліку і аналізу витрат виробництва на підприємстві

Для успішного функціонування підприємств необхідна інформація, яку надає система бухгалтерського обліку. Ця система збирає та систематизує дані про господарську діяльність підприємства. Також облік забезпечує інформаційну базу для прийняття управлінських рішень. Взаємозв'язок між функціями управління та системою обліку узагальнений на рис. 2.1 для хлібопекарських підприємств.



*Рис. 2.1. Взаємозв'язок системи обліку та функцій управління хлібопекарського підприємства*

Джерело: узагальнено автором

Дані, які надаються за допомогою бухгалтерського обліку в сфері харчової промисловості, спрямовані на оптимізацію використання ресурсів для виробництва продукції. Впровадження обліку витрат на виробництво продукції дозволить пов'язати діяльність та відповідальність окремих виконавців з результатами

діяльності всього підприємства. Узагальнення аналітичного обліку та інформаційного забезпечення управління на хлібоперкарському підприємстві подано на рис. 2.2.



*Рис. 2.2. Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на виробництво продукції*

Джерело: узагальнено автором за [11]

Завдання та роль системи обліку витрат виробництва на підприємстві полягають у забезпеченні точного обліку усіх витрат, що пов'язані з виробництвом продукції. Це важливий аспект управління, який має на увазі належне реєстрування, аналіз та контроль витрат для оптимізації виробничих процесів та прийняття ефективних управлінських рішень. Основні завдання системи обліку витрат виробництва включають:

1. Формування інформації – система обліку витрат повинна надавати інформацію про всі види витрат, включаючи матеріальні, трудові та накладні витрати.

2. Аналіз витрат – система обліку дозволяє проводити аналіз витрат для виявлення ефективності виробничих процесів та виявлення можливостей для зменшення або оптимізації витрат.

3. Бюджетування – облік витрат ґрунтує формування бюджетів на виробництво та допомагає в контролі їх виконання.

4. Прийняття рішень – інформація, зібрана за допомогою системи обліку витрат, є важливою для процесу прийняття управлінських рішень, таких як встановлення цін на продукцію, розробка виробничих планів тощо.

Отже, система обліку витрат виробництва відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного управління виробничими процесами та загальної успішної функціонування підприємства

Завдання та роль системи аналізу витрат виробництва на підприємстві полягають у зборі, обробці та вивченні інформації про всі витрати, що здійснюються в процесі виробництва продукції. Основна мета - надання керівництву підприємства точної та об'єктивної інформації для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації витрат і підвищення ефективності виробництва. Основні завдання та роль системи аналізу витрат виробництва включають:

1. Вивчення витрат – система аналізу витрат збирає інформацію про всі види витрат (матеріальні, трудові, накладні), аналізує та класифікує їх.

2. Ідентифікація невикористаних ресурсів – аналіз витрат допомагає виявити можливості зменшення витрат, усунення відпрацювання, ефективного використання ресурсів.

3. Прогнозування витрат – дані, отримані в результаті аналізу, сприяють у формуванні бюджетів та прогнозуванні витрат на майбутнє.

4. Управління – інформація з аналізу витрат виробництва використовується для управління виробництвом, визначення виробничих обсягів, прийняття управлінських рішень.

Отже, система аналізу витрат виробництва має велике значення для ефективного управління виробництвом та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

## **2.2. Облік витрат виробництва на підприємстві**

В ТОВ «Золотий каравай» обсяг та асортимент виробництва встановлюються щоденно на основі замовлень покупців, які здійснюють постійне замовлення на виробництво. Графік роботи усіх змін побудований відповідно до добового замовлення, яке визначає виробництво як за асортиментом, так і за термінами виробництва та поставки готових виробів покупцям.

На хлібопекарському підприємстві витрати на виробництво можна розділити на кілька основних категорій, які включають в себе:

1. Витрати на сировину: оцінювання та закупівля борошна, дріжджів, цукру, солі, вода та інших складових для виробництва хлібобулочної продукції.
2. Витрати на енергію: опалення, освітлення, робота обладнання та машин у процесі виробництва.
3. Витрати на персонал: виплати заробітної плати, страхування, навчання та розвиток персоналу.
4. Витрати на обладнання та технології: закупівля, обслуговування та модернізація обладнання, розробка нових технологій та впровадження інновацій в виробничий процес.
5. Витрати на управління: господарська діяльність, адміністрування, бухгалтерський облік та управління виробництвом.

Це лише загальний перелік витрат, які включають в собі багато інших підкатегорій витрат. Важливо враховувати, що збалансований контроль та оптимізація цих витрат дозволяє підприємству забезпечити сталий розвиток та конкурентоздатність на ринку.

Процес виробництва хліба складається з послідовних виробничих операцій, які можуть бути представлені на схемі технологічного процесу, відповідно до прикладу батонів із пшеничного борошна, що наведено на рис. 2.3.

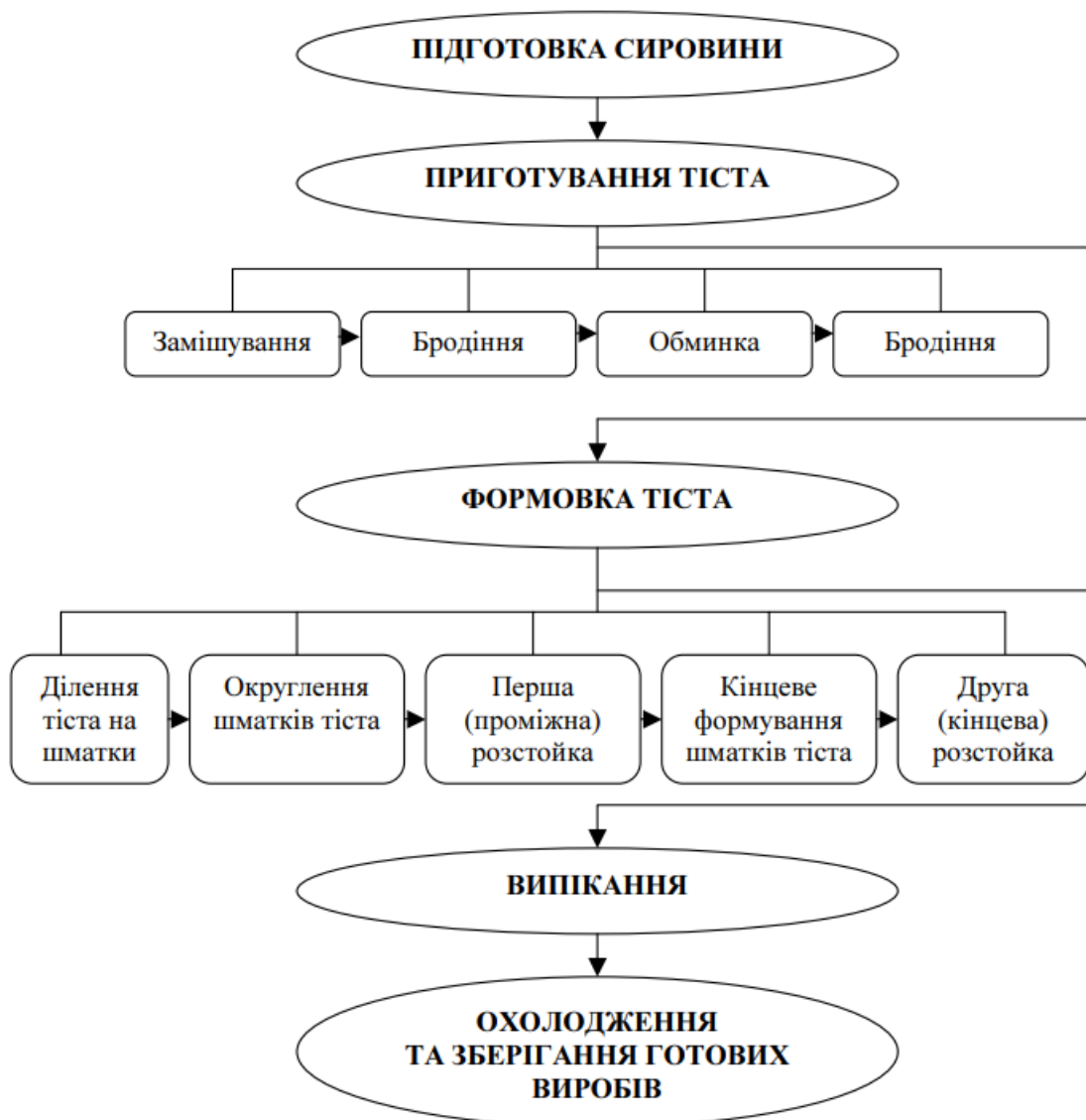
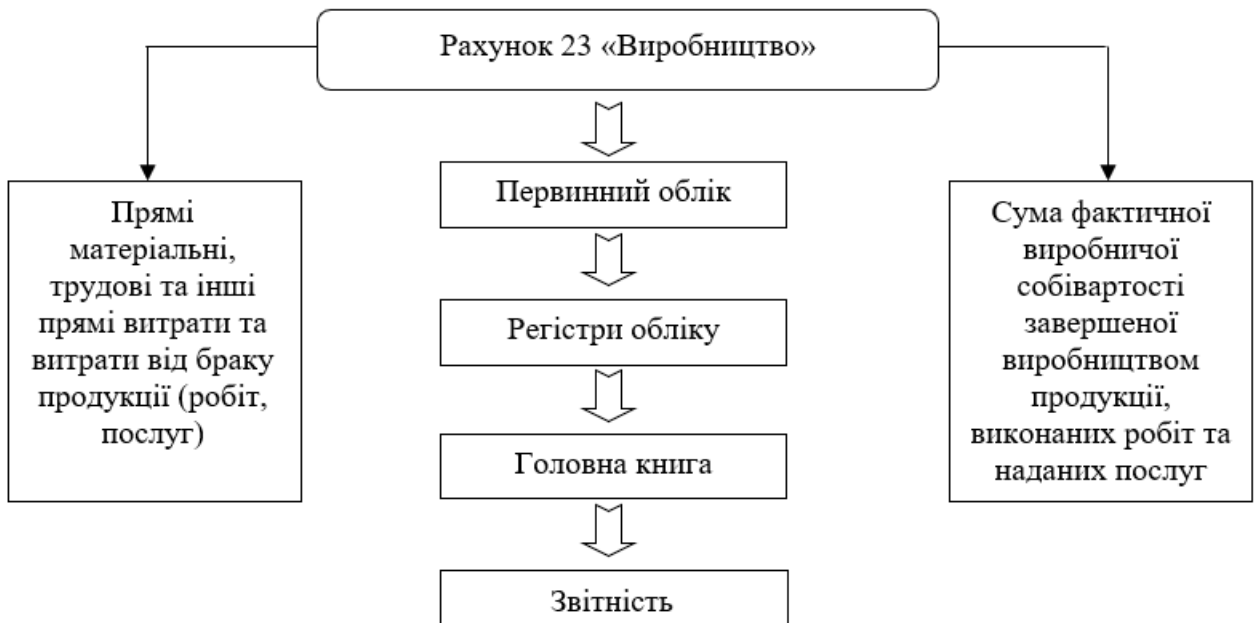


Рис. 2.3. Схема послідовності технологічних операцій процесу виробництва пшеничних батонів

Джерело: узагальнено автором за [11]

Синтетичний облік витрат на виробництво і виходу продукції ведуть на рахунку 23 «Виробництво» (рис. 2.4).



*Рис. 2.4. Схема організації обліку витрат на виробництво хлібопекарської продукції*

Джерело: узагальнено автором за [13]

Основними первинними документами для обліку витрат на виробництво на хлібопекарському підприємстві можуть включати,:

1. Накладна на отримання сировини і матеріалів: документ, який фіксує отримання сировини для виробництва хлібобулочної продукції.
2. Картка видачі сировини на виробництво: документ, що відображає видачу необхідної кількості сировини на виробництво конкретної партії продукції.
3. Внутрішні накладні на переміщення матеріалів: для внутрішнього контролю та обліку руху матеріальних цінностей в межах підприємства.
4. Рахунки-фактури від постачальників: для фіксації вартості закупленої сировини та матеріалів.
5. Відомість використання основних матеріалів: для обліку витрат та використання основних матеріалів, які входять у склад рецептів продукції.
6. Витратна накладна: для фіксації витрат на оплату послуг, транспортних витрат, комунальних послуг та інших операційних витрат.



7. Акти на списання браку та відходів: для обліку витрат на відходи та брак у виробництві.

Це лише декілька прикладів первинних документів, які застосовуються для обліку витрат на виробництво на хлібопекарських підприємствах. Головним завданням таких документів є фіксація всіх операцій, які впливають на витрати виробництва та подальший облік цих витрат в бухгалтерії підприємства.

Отже, витрати представляють собою зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства. Найбільш оптимальним для хлібопекарських підприємств є нормативний метод обліку витрат. Цей метод спрямований на впровадження прогресивних норм витрат та ефективний контроль за рівнем витрат виробництва. До його основних завдань належать оперативний аналіз витрат виробництва та запобігання нецільовому використанню ресурсів.

У собівартості хлібопекарської продукції основну частку займають сировина, основні матеріали і напівфабрикати, які використовуються на виробництві за встановленими рецептурами, де враховується ефективність використання ресурсів на одиницю хлібобулочної продукції. Також важливою є норма виходу хлібобулочних виробів, яка встановлює мінімально допустиму кількість продукції, отриману з певної кількості сировини, використаної згідно з рецептурою. Для розрахунку виходу хлібобулочної продукції враховуються чиста витрата сировини та інших матеріалів, технологічні витрати, що беруться на складах та в комунікаціях [35]. Плановий вихід хлібобулочних виробів встановлюється нижче граничного значення, що дозволяє підприємствам застосовувати внутрішні резерви, щоб перевиконувати норму виходу.

### **2.3. Аналіз витрат виробництва на підприємстві.**

Аналізуючи діяльність хлібопекарського підприємства, слід починати з вивчення обсягу виробництва, оскільки від цього залежить економічне розвиток

країни та забезпечення потреб населення продукцією, яку виробляє підприємство. Обсяг, склад, асортимент та якість випускається продукції впливають на обсяг реалізації продукції, її собівартість, прибутковість, рентабельність, оборотність обігових коштів, платоспроможність та інші показники, що охарактеризують виробництво.

Основними завданнями аналізу витрат виробництва та готової продукції у системі управління хлібопекарським підприємством є:

- забезпечення конкурентоспроможності хліба та хлібобулочної продукції;
- пошук резервів зниження собівартості хліба та хлібобулочної продукції;
- розробка нових продуктів з урахуванням недоліків попередніх;
- удосконалення маркетингової політики хлібопекарського підприємства.

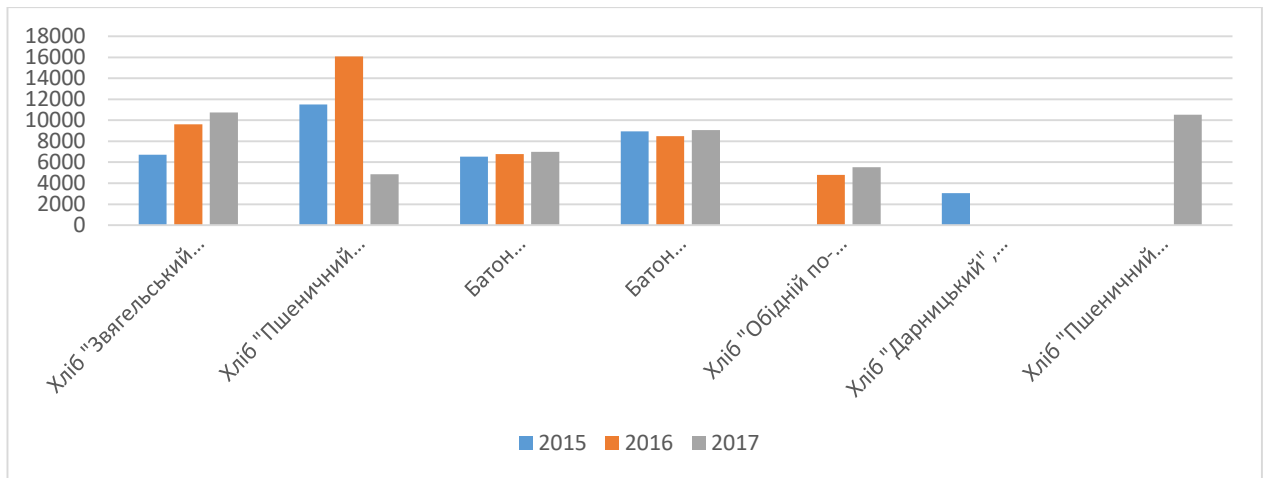
Аналіз обсягів виробництва та реалізації основних видів продукції ТОВ «Золотий каравай» за 2016-2017 рр. представлено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Аналіз обсягів виробництва основних видів продукції ТОВ «Золотий каравай» за 2020-2022 рр., тис. грн.**

№ з/п	Основний вид продукції	Роки			Відхилення 2022 до 2020 рр.	
		2020	2021	2022	+/-	%
1	Хліб "Звягельський особливий", подовий, 0,760	6713,5	9621,2	10748,1	4034,6	160,1
2	Хліб "Пшеничний звягельський" 1с., форм. 0,700	11523,4	16075,1	4859,2	-6664,2	42,2
3	Батон "Новоградський", 0,500	6541	6763,9	6993,5	452,5	106,9
4	Батон "Новоградський", наріз., упак. 0,500	8949,5	8473,6	9078,3	128,8	101,4
5	Хліб "Обідній по-звягельські", подовий, нарізаний, упакований, 0,600	-	4803,5	5530	-	-
	Хліб "Дарницький", подовий, 0,760	3063,4	-	-	-	-
6	Хліб "Пшеничний звягельський" 1с., форм. 0,600	-	-	10537,1	10537,1	-

Склад виробництва готової продукції в ТОВ «Золотий каравай» у 2022 році представлено на рис. 2.4.



**Рис. 3.1. Аналіз виробництва готової продукції в ТОВ «Золотий каравай» у 2022 році**

Вдосконалення обліку витрат на хлібопекарському підприємстві може бути вартою ідеєю, щоб забезпечити більш ефективне управління фінансами та ресурсами. Ось деякі можливі шляхи для вдосконалення обліку витрат на хлібопекарському підприємстві:

1. Використання ефективного програмного забезпечення для обліку витрат та управління складським обліком. Це може допомогти автоматизувати багато процесів та забезпечити точність обліку.
2. Впровадження системи управління виробництвом (ERP), яка об'єднує в собі всі аспекти управління підприємством, включно з фінансами, обліком витрат та виробництвом.
3. Аналіз та оптимізація витрат на сировину шляхом пошуку нових постачальників, укладання договорів на вигідних умовах та зменшення втрат при зберіганні.
4. Впровадження системи контролю за витратами та аналізу ефективності виробничих процесів для зменшення ідентифікованих витрат, таких як енергозатрати та відходи.
5. Постійний аналіз фінансових показників та витрат для контролю та планування бюджету.

6. Впровадження системи управління витратами, яка включає в себе більшу автоматизацію процесів замовлення, оплати та контролю за використанням ресурсів.

7. Розробка програми стимулювання працівників для залучення їх до процесу економії та оптимізації витрат.

8. Аналіз виробничих процесів з метою зменшення втрат, оптимізації використання матеріалів та палива.

9. Впровадження системи управління якістю продукції, що дозволить зменшити відходи та браку, а отже, зменшити пов'язані з цим витрати.

10. Постійна підтримка процесу вдосконалення обліку витрат на підприємстві шляхом проведення аудитів, тренінгів для персоналу та впровадження кращих практик у сфері управління фінансами.

Вдосконалення обліку витрат може допомогти забезпечити більшу ефективність виробничих процесів, зменшення витрат та більш точне управління фінансами для хлібопекарського підприємства.

В цілому, вдосконалення обліку витрат на хлібопекарському підприємстві вимагає комплексного підходу та постійного контролю, щоб забезпечити ефективне управління фінансами та ресурсами.

## ВИСНОВКИ

У сучасних умовах витрати на виробництво продукції представляють собою сукупність живої та уречевленої праці, яка є витратою засобів і предметів праці хлібопекарського підприємства. Проведене дослідження показало, що в процесі виробництва продукції важливе значення має природний фактор, оскільки сільськогосподарське виробництво пов'язане з живими організмами рослинами та тваринами.

Також виявилось, що для формування ефективної системи управління витратами на виробництво продукції необхідна інформація, яка надходить із різних джерел і відображається в управлінському, фінансовому та податковому обліку. Їх значимість для кожного підприємства різна, але у взаємозв'язку формує відповідну інформаційну систему, яка надає управлінцю інформацію щодо розміру та структури витрат.

Основним фактором, що впливає на собівартість продукції, є процес обліку витрат на виробництво. Інформація про витрати акумулюється в системі управлінського обліку й поширюється по об'єктах. Дані обліку собівартості продукції, робіт, послуг використовуються в процесі управлінського обліку й аналізу для виявлення резервів підприємства та визначення фінансових результатів діяльності.

Основною метою аналізу витрат підприємств є пошук резервів зниження витрат та розробка заходів по їх використанню. Аналіз витрат проводять у взаємодії з дослідженням інших показників виробничої діяльності підприємства.

Дослідження показало, що порядок документального оформлення операцій з обліку витрат на виробництво продукції на хлібопекарських підприємствах є важливим в управлінні витратами. Точне та своєчасне складання первинних документів дає можливість здійснення постійного контролю за надходженням продукції рослинництва, а своєчасність передачі первинних документів до бухгалтерії забезпечить повний і достовірний облік руху продукції на підприємствах.

Втрати представляють собою зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства. Для хлібопекарських підприємств оптимальним є нормативний метод обліку витрат, спрямований на впровадження прогресивних норм витрат та ефективний контроль за рівнем витрат виробництва. Основними завданнями в цьому контексті є оперативний аналіз витрат виробництва та запобігання нецільовому використанню ресурсів.

У собівартості хлібобулочної продукції основну частку складають сировина, основні матеріали та напівфабрикати, які використовуються на виробництві за встановленими рецептурами. Важливою є також норма виходу хлібобулочних виробів, що визначає мінімально допустиму кількість продукції, отриманої з певної кількості використаної сировини. Для розрахунку виходу хлібобулочної продукції враховуються чиста витрата сировини та інших матеріалів, технологічні витрати, витрати на складах та у комунікаціях. Плановий вихід хлібобулочних виробів встановлюється нижче граничного значення, що створює можливість підприємствам використовувати внутрішні резерви для перевиконання норми виходу.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аждаров Т. Г. Проблеми формування та удосконалення податкового механізму в Азербайджанській Республіці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.04.01. Київ, 2002. 28 с.
2. Алексєєва А. В., Васильєва В. Г. Удосконалення обліку витрат на виробництво та формування собівартості продукції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23, ч. 1. С. 5–9
3. Артеменко Н. В., Лагункова М. В. Особливості обліку витрат на виробництво продукції рослинництва. *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард–2016"* : тр. 7-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2016 р. / ред. П. Г. Перерва, Є. М. Строков, О. М. Гуцан. Харків : НТУ "ХПІ", 2016. С. 299-302.
4. Бондаренко Н. М., Устименко А. К. Собівартість продукції: економічна сутність та її види. *Наук. вісн. Херсонського держ. ун-ту. Сер. Економічні науки*. 2015. Вип. 11, ч. 2. С. 51-54
5. Власюк Г. В. Особливості аудиту витрат виробництва та собівартість продукції. *Держава та регіон Сер. Економіка та підприємництво*. 2007. № 1. С. 91-95
6. Воробйов Є. М. Агропромисловий комплекс України: сучасний стан та особливості. *Збірник наукових праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Сер. Економіка*. 2010. Вип. 2 С. 15–20.
7. Горбач О.Д. Собівартість хліба простої рецептури та особливості її планування в хлібопекарській промисловості. *Економічний форум*, 2013. №зп4. С. 4-8.
8. Горбач О.Д.// Економічний форум. - 2013. - № 4. - С. 8-12. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecfor\\_2013\\_4\\_4.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecfor_2013_4_4.pdf)

9. Городецька Т. Е., Андрієнко Ю. С. Сучасні форми прямого оподаткування. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 30. С. 397-401
10. Денисенко М. П., Новіков Д. В. Сучасний стан та перспективи розвитку сільського господарства України. *Агросвіт*. 2019. №12. С. 15-21
11. Дідик А. З. Облік виробничих витрат на хлібопекарських підприємствах України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т. 29, № 8. С. 93-96.
12. Зоріна В.Н., Сеніна Г.В. Формування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в галузях народного господарства. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 214 с.
13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом М-ва фінансів України від 30 листоп. 1999 р. № 291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99Text>
14. Клецова Н.В. Вдосконалення управління якістю продукції у хлібопекарських підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2011. №зп2 (Том 3). С. 61-64.
15. Клецова Н.В. Залучення іноземних інвестицій у сільськогосподарські підприємства. *Економіка АПК*. 2009. № 8. С.89-95.
16. Круковська О. В. Аудит собівартості продукції. *Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки* : тези доповідей I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Ужгород, 21 квітня 2017 р.). Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. С.394-397.
17. Малишкін О. І. ПДВ в системах податкового і фінансового обліку: аспекти взаємодії. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 11. С. 27–41.
18. Маренич Т. Г. Бухгалтерський облік в агроформуваннях : підруч. / за ред. В. Я. Амбросова. 2-е виання, доп. і перер. Київ : Професіонал, 2005. 896с.
19. Методичні рекомендації з планування обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом МАПУ № 132 від 18 травн. 2001 р.



URL: <http://www.rada.gov.ua>.

20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» / Рада з міжнар. стандартів бух. обліку, станом на 1.01. 2012. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929\\_013](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013)

21. Міценко Н. Г., Мизгала С. В. Собівартість як економічна категорія та її місце серед витрат підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. № 19(4). С. 129–132.

22. Навальнєв О. Оподаткування агробізнесу: останні новели. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/mitne-pravo/opodatkuvannya-agrobiznesu-ostanni-noveli.html>

23. Наталенко Д. С., Тютюнник С. В. Відображення інформації про витрати у фінансовій звітності. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 12-13 квіт. 2016р. Дніпропетровськ, 2016. С. 471–475.

24. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ М-ва фінансів України від 07 лют. 2013 р. №73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

25. Нездомийнога О. Є. Податки – основний важіль макроекономічного регулювання. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 142–146

26. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. ; за ред. проф. М. Ф. Огійчука. 6-те вид., перероб. і допов. Київ : Алерта, 2011. 1042 с.

27. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)

28. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://www.minagro.gov.ua>

29. Плаксієнко В. Я. Бухгалтерський облік у сільському господарстві України : підручник / В. Я. Плаксієнко, Л. М. Пісьмаченко, Я. І. Рябий ; за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. Київ : ЦНЛ, 2008. 946 с.

30. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755 / Верх. Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Мін-ва фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
32. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258 / Верх. Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
33. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 07 лип. 1999 р. № 996 / Верх. Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
34. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ М-ва фінансів України від 28 берез. 2013 р. № 433. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>
35. Пугаченко О.Б., Особливості хлібопекарного виробництва та їх вплив на склад і облік запасів. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/42031473.pdf>
36. Пурденко О. А. Специфіка функцій податків у галузі електроенергетики сфери матеріального виробництва. *Науковий вісник Національного університету ДПС України. Сер. Економіка, право.* 2010. №3. С. 86–91.
37. Скрипник М. Собівартість продукції як економічна категорія URL: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum./Ecan/2010\\_7/pdf/skrypnyk.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum./Ecan/2010_7/pdf/skrypnyk.pdf)
38. Собченко А. Теоретичні аспекти побудови обліку витрат на виробництво продукції рослинництва. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal.* 2016. Vol. 2, № 2. С. 36-46. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/areis\\_2016\\_2\\_2\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/areis_2016_2_2_6).
39. Тімарцев О. Ю. Розвиток функцій податків в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки.* 2014. №3(153). С. 448–454
40. Хринюк О., Вернигора Н. Сучасні системи управління собівартістю продукції. *Економічний аналіз.* 2012. Вип. 10, ч. 4. С. 402–408

# ДОДАТКИ